

Силабус освітнього компоненту

СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський) рівень**

Освітньо-професійна програма – **Право**

Рік навчання: **2025–2026**, Семестр: **II**

Кількість кредитів: **денна ф/н - 4, заочна ф/н - 4**

Обсяг годин: **денна ф/н - 120, заочна ф/н - 120**

Мова викладання: **українська**

Підсумковий контроль – **екзамен**

Форма проведення занять – **лекції, семінарські заняття**

Назва освітнього компоненту	<u>Судові експертизи</u> <u>Forensic expertise</u>
Викладач	Юрчишин Віталій Дмитрович , в.о. завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13, каб. 309
E-mail:	vjtaliy1979@gmail.com
Консультації викладача	Вт. 14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу: В навчальній дисципліні «Судові експертизи» викладаються необхідні теоретичні, практичні, тактичні передумови і процесуальні підстави призначення, проведення судових експертиз, а також розглядаються питання, присвячені оцінці і використанню результатів судових експертиз у судочинстві.

Знання у сфері призначення та проведення судових експертиз, а також використання висновків експерта є складовою частиною професійних знань і вмінь фахівця-юриста всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів, передбачених відповідними освітньо-професійними програмами підготовки. Важливим є розуміння можливостей окремих видів судових експертиз для вирішення завдань в рамках кримінального, адміністративного, цивільного та господарського судочинства, що вимагають застосування спеціальних знань. Під час викладання даного курсу здобувачам освіти надається можливість освоїти практичні навички призначення окремих видів експертиз, які є найбільш поширеними у юридичній практиці.

Метою навчальної дисципліни є виховання усвідомлення важливості і необхідності набуття теоретичних і практичних навичок щодо призначення судових експертиз, уміння збирати матеріали і визначати об'єкти, необхідні для проведення експертиз та здобуття практичних навичок процесуального оформлення їх призначення.

Завдання навчальної дисципліни: набути знань про систему експертних установ в Україні та їх компетентність; оволодіти знаннями щодо класифікації судових експертиз та їх можливостей; набути навичок щодо визначення виду спеціальних знань, до яких необхідно звернутися задля повного та всебічного дослідження певного об'єкту; набути практичних навичок складання процесуальних документів з метою призначення експертиз та правильного формулювання питань; оволодіння навичками збирання порівняльних зразків для проведення експертиз; аналізувати норми, які регулюють правовідносини з приводу застосування спеціальних знань, призначення та проведення судової експертизи;

давати юридичну кваліфікацію діям, що пов'язані з реалізацією правовідносин щодо застосування спеціальних знань, призначення та проведення судової експертизи; здійснювати тлумачення базових норм, які регулюють кримінально-процесуальні правовідносини..

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК11. Здатність утверджувати культуру доброчесності, виявляти та формувати нульову толерантність до корупційних проявів, дотримуватися та послідовно відстоювати високі стандарти професійної етики.
- ЗК12. Здатність до безпосередньої самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
- СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
- СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК16. Здатність демонструвати знання й розуміння правових явищ в умовах глобалізаційних процесів.

СК17. Здатність вирішувати колізійні та конфліктні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН 18. Демонструвати знання і розуміння проблематики глобалізаційних процесів у контексті розвитку сучасних правових явищ.

ПРН 19. Оперувати механізмами ефективного подолання правових конфліктів та колізій у правозастосовній практиці.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	20	12
семінарські заняття	22	8
індивідуальна робота	10	10
самостійна робота	68	90
всього	120	120

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у кримінальному процесі.	–	–
Тема 2.	Загальна теорія судової експертології (концептуальні основи)	2	–
Тема 3.	Судово-експертна діяльність	2	2
Тема 4.	Логіко-психологічні основи експертної діяльності	2	2
Тема 5.	Інформаційне забезпечення і математизація експертної діяльності	2	2
Тема 6.	Систематизація наукових знань і предметних експертиз у судовій експертології, підстави їх розмежування	2	2
Тема 7.	Сучасні уявлення про класифікацію судових експертиз	2	–
Тема 8.	Види експертного дослідження	2	2
Тема 9.	Висновок експерта як документ, що відображає його дослідження: структура і доказове значення	2	2
Тема 10.	Оцінка висновку експерта	2	–
Тема 11.	Експертні недоліки та помилки	2	–
Тема 12.	Експертна профілактика та експертне прогнозування	–	–

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у кримінальному процесі.	–	–
Тема 2.	Загальна теорія судової експертології (концептуальні основи)	2	–
Тема 3.	Судово-експертна діяльність	2	2
Тема 4.	Логіко-психологічні основи експертної діяльності	2	2
Тема 5.	Інформаційне забезпечення і математизація експертної діяльності	2	–
Тема 6.	Систематизація наукових знань і предметних експертиз у судовій експертології, підстави їх розмежування	2	2
Тема 7.	Сучасні уявлення про класифікацію судових експертиз	2	–
Тема 8.	Види експертного дослідження	2	–
Тема 9.	Висновок експерта як документ, що відображає його дослідження: структура і доказове значення	2	2
Тема 10.	Оцінка висновку експерта	2	–
Тема 11.	Експертні недоліки та помилки	2	–
Тема 12.	Експертна профілактика та експертне прогнозування	2	–

Самостійна робота			
	Опис змісту навчання (наприклад, теми або видинавчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у кримінальному процесі.	10	8
Тема 2.	Загальна теорія судової експертології (концептуальні основи)	5	8
Тема 3.	Судово-експертна діяльність	5	8
Тема 4.	Логіко-психологічні основи експертної діяльності	5	8
Тема 5.	Інформаційне забезпечення і математизація експертної діяльності	5	8
Тема 6.	Систематизація наукових знань і предметних експертиз у судовій експертології, підстави їх розмежування	5	8
Тема 7.	Сучасні уявлення про класифікацію судових експертиз	5	8
Тема 8.	Види експертного дослідження	5	8
Тема 9.	Висновок експерта як документ, що відображає його дослідження: структура і доказове значення	8	8
Тема 10.	Оцінка висновку експерта	5	8
Тема 11.	Експертні недоліки та помилки	5	5
Тема 12.	Експертна профілактика та експертне прогнозування	5	5

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка реферату (доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Доповідь являє собою інформаційне повідомлення.	10	10

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	Зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	задовільно	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	
0-34	F	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському навчально-науковому юридичному інституті НУ «ОЮА»». Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робот на семінарському занятті передбачає усне та письмове опитування.
Вимоги до індивідуальної роботи	При написанні рефератів з навчальної дисципліни «Судові експертизи» студенти повинні не лише здійснити реферування теоретичного матеріалу, але й ознайомитись і опрацювати спеціальну літературу та нормативно-правові акти, які стосуються обраної теми роботи та провести її детальний теоретико-прикладний аналіз
Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань, написанні рефератів, есе, тез та статей. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, екзамену

11. Рекомендована література

11.1. Основна

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Shepitko V. Introduction to criminalistics. Kharkiv: Apostille Publishing House L.L.C, 2021. 168p.
2. The basics of criminalistics: practical manual / Anna Myrovska, Artem Samodin, Tetiana Tsymbaliuk and other ; under the general editorship of Anna Myrovska. Kyiv : Osvita Ukrainy, 2021. 148 p.
3. Авдеева, Г. Євроінтеграційні напрями удосконалення нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. Актуальні питання розвитку українського простору судово-експертної діяльності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 31 січ. 2025 р. / НДЦ незалеж. судових експертиз Мін-ва юстиції України. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 27-33

4. Актуальні питання призначення та проведення експертиз : наук.-практ. посіб. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2017. 300 с.
5. Бакай Н. Є. Деякі аспекти нормативного регулювання проведення судової експертизи в Україні та країнах Європейського Союзу. Юридичний науковий електронний журнал : електронне наукове фахове видання. 2024. N 5. С. 415-420.
6. Баулін, О. В. Поняття, види, причини й наслідки помилок експерта в кримінальному судочинстві України. Європейський правничий часопис : наук. журнал. 2025. N 6/7. С. 188-195.
7. Бодюл Є. М. Експертиза проєктів нормативно-правових актів як інструмент забезпечення якості правотворчої діяльності в умовах післявоєнного відновлення: концепція, функції, види. Нове українське право. 2025. N 2. С. 9-19.
8. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.: Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / Авдєєва Г. К. та ін. ; редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. 951 с.
9. Демидова Є. Є. Тактика допиту обізнаних осіб: монографія. Харків: Апостіль, 2013. 232 с.
10. Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній. Київ: Норма права, 2020. 308 с.
11. Інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : монографія / кол. авт. В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва та ін. ; за заг. ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. – Харків: Вид. агенція «Апостіль», 2017. С. 108-144.
12. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці й судовій експертизі: монографія / [В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва, В. М. Шевчук та ін.]; за заг. ред. В. Ю. Шепітька ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2024. 208 с.
13. Класифікація судових експертиз: монографія / Нац. наук. центр "Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса" ; ред. Е. Б. Сімакова-Єфремян. Харків: ННЦ "ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса", 2021. 568 с.
14. Консультації спеціаліста на стадії досудового розслідування: практичний посібник / С. О. Шевцов, О. А. Кожевніков. Харків, 2021. 37 с.
15. Криміналістика: підручник / за ред. В. М. Шевчука ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2024. 1008 с.
16. Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 1. / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
17. Криміналістика: підручник у 2-х т. Т. 2 / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 328 с.
18. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального провадження: монографія : електрон. наук. вид. / за ред. В. Ю. Шепітька ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків: Право, 2021. 248 с.
19. Негребецький В. В. Інформаційно-аналітичні технології в криміналістиці та судовій експертизі: шлях до євроінтеграції. Information and analytical technologies in forensics and forensic expertise: the path to european integration / В. В. Негребецький // Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect : scientific monograph / Olga Yevhenivna Avramova [et al.]. Riga : Baltija Publishing, 2024. P302-322.
20. Негребецький В.В. Перспективи Європейського міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи // Poland and Ukraine in modern Europe: intercultural dialogue – the role of national minorities – challenges and threats: Collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. С.296-324.

21. Основи судової експертизи : навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Х. : Право, 2016. 928 с.
22. Основи судової експертизи: навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліф. судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий та ін. Харків : Право, 2016. 928 с.
23. Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навчальний посібник для працівників правоохоронних органів / Укладачі: О.П. Угровецький, В.В. Аброськін, І.Р. Шинкаренко та ін. / Міністерство юстиції України; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені Засл. проф. М.С. Бокаріуса. Харків: ХНДІСЕ ; Промінь, 2019. 180 с.
24. Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навчальний посібник для працівників правоохоронних органів / М-во юстиції України, Харків. наук.-дослід. ін-т судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ : Промінь, 2018. 180 с.
25. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія / І. В. Пиріг. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.
26. Сергєєва Д. Б. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навч. посіб. Київ: Алерта, 2025. 262 с.
27. Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження: теорія і практика: монографія. Харків : Право, 2016. 456 с.
28. Судова експертиза: перспективи розвитку та окремі вектори змін: V Всеукр. форум судових експертів (м. Львів, 6 черв. 2025 р.) / Одес. НДІ судов. експертиз. Одеса: Юридика, 2025. 572 с.
29. Судова експертологія: курс лекцій для слухачів магістратури юридичних вузів / Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. / За заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. Дніпро: ЛІРА, 2021. 208 с.
30. Судові експертизи в процесуальному праві України: навчальний посібник / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.
31. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навчальний посібник / Тіщенко В.В., Ріпенко А.І., Самойленко О.А. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2021. 152 с.
32. Тертишник В. М. Судова експертологія : підруч. для підгот. здобувачів освіт. ступеня «магістр» за спец. 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» / В. М. Тертишник, В. В. Варава, О. В. Сачко; за заг. ред. В. М. Тертишника. Харків : Право, 2021. 280 с.
33. Технологія призначення судових експертиз: практичний poradник / С.І. Перлін, С.О. Шевцов, О.В. Кокорін. Харків, 2018. 103 с.
34. Шевчук В.М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи: добірка наук. пр. Харків: Право, 2020. 1280 с.
35. Шерстюк В. М. Судово-експертна діяльність (організаційно-правові та морально-психологічні засади): монографія. Сімферополь: ООО «ДІАЙПГ», 2008. 196 с.
36. Щербаковський М. Г. Експертизи в судовому провадженні: монографія; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2024. 280 с.
37. Юрчишин В. Д., Коропецька С. О. Залучення іноземних судових експертів у кримінальне провадження в порядку міжнародного співробітництва. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право. 2024. №85. Ч.4. С.173-179.
38. Юрчишин В.Д. Роль та функції судових експертів у документуванні кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять треті осінні юридичні

читання» (м. Хмельницький, 18 жовтня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С.335-340.

39. Юрчишин В.Д. Судово-експертне забезпечення діяльності Міжнародного кримінального суду: окремі аспекти правового регулювання. Наше право, №1, 2025. С.203-210. URL: https://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2025-1/NP_2025_1_203.pdf

40. Яремчук В.О. Організація і тактика залучення спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій: монографія. Харків: Вид. агенція «Апостіль», 2015. 228 с.

Нормативні акти:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
6. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
7. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затв. Наказом МВС України від 17.07.2017. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text>.
8. Інструкція про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: затв. Наказом МВС України від 19.08.2019 № 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>.
9. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: затв. Наказом МВС України від 03.11.2015. № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.
10. Інструкція про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України: затв. Наказом МВС України від 11.09.2001. № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01#Text>.
11. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
12. Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби : затв. Наказом МВС України від 21.09.2020 № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.
13. Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію Служби безпеки України та атестацію судових експертів: затв. Наказом ЦУ СБ України від 24.12.2014. № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-15#Text>.
14. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: затв. Наказом МВС України від 03.11.2015. № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.
15. Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів: затв. Наказом МЮ України від 03.03.2015. № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>.

16. Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>.
 17. Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів затв. Наказом МЮ України від 29.03.2012. № 492/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#Text>.
 18. Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: затв. Наказом МЮ України від 02.10.2008. № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08/print1464905809202823#Text>.
 19. Порядок присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України: затв. Наказом МЮ України від 30.12.2011. № 3660/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0002-12#Text>.
 20. Порядок проведення рецензування висновків судових експертів: затв. Наказом МЮ України від 03.02.2020. № 335/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0131-20#Text>.
 21. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень в системі Служби безпеки України: Наказ Центрального управління Служби безпеки України від 29.05.2015 р. № 371, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.06.2015 р. за № 738/27183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-15#Text>.
 22. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ МВС України від 03.11.2015 р. № 1339, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 р. за № 1392/27837 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.
 23. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами: наказ МВС України від 24.07.2017 р. № 621, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.08.2017 р. за № 998/30866 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-17#Text>.
- Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

11.2. Допоміжна

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Бідняк Г.С. Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств : монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 152 с.
2. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія: підручник / Г.А. Білецька. Харків, Право, 2018. 376 с.
3. Експертизи у судочинстві України: науково-практичний посібник / ред. В. Г. Гончаренко, І. В. Гора. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 504 с.
4. Збірник нормопроєктної та науково-аналітичної діяльності фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України у 2020 р.: проекти нормативних актів, науково-правові висновки, пропозиції та зауваження до законодавства / упоряд.: В. С. Батиргарєєва, Д. П. Євтєєва, В. І. Борисов та ін.; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2021. 584 с.
5. Інформаційний збірник з питань правових та організаційних основ судово-експертної діяльності / І.С. Ястреб, А.І Чернявський., Р.М Хажинський. Одеса, 2015. 228 с.

6. Кафедра криміналістики: історія становлення та розвитку. До 80-річчя заснування: монографія / за ред. В.Ю. Шепітько, Харків, 2020. 268 с.
7. Криміналістичне дослідження ДНК: технології та можливості: навчальний посібник / Р.Л. Степанюк та ін. Харків: ФОП Панов А.М., 2019. 144 с.
8. Матвєєвський О. В., Бабін Б. В. Міжнародно-правові стандарти судової експертизи та їх національна реалізація Прикарпатський юридичний вісник. Вип. 1(22) 2018. Т. 4. С.73-79.
9. Особливості підготовки матеріалів при призначенні судово-почеркознавчої експертизи: методичні рекомендації / Т. В. Кузнецова, С. І. Смірнова - К: Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, 2019. 38 с.
10. Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918–2018 рр.): монографія / Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені засл. проф. М.С.Бокаріуса ; за ред. О.М.Клюєва. Харків : Золоті сторінки, 2018. 336 с.
11. Судовий експерт: складові професійної компетентності: практичний посібник / С. О. Шевцов, Г. О. Рукавіцина, Д. О. Островерхов Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2021. 49 с.
12. Судові експертизи в процесуальному праві України: навчальний посібник / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.
13. Юрчишин В.Д. Судово-експертне забезпечення діяльності міжнародного кримінального суду. Науково-практичний огляд актуальних проблем судової експертизи та криміналістики. (Івано-Франківськ, 18 червня 2021 року). Івано-Франківськ: видавник Голіней О.В., 2021. 174 с., С.165-169.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

- <http://www.nbuv.gov.ua> – Бібліотека ім. Вернадського.
- <https://nlu.org.ua> – Парламентська бібліотека.
- <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html> – Офіс Генерального прокурора.
- <https://mvs.gov.ua/uk> – МВС України.
- <https://www.npu.gov.ua> – Національна поліція України.
- <https://ssu.gov.ua> – Служба безпеки України.
- https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav – Верховний суд.
- <https://unba.org.ua> – Національна асоціація адвокатів України.
- <https://esbu.gov.ua/> – Бюро економічної безпеки.
- <https://dbr.gov.ua> – Державне бюро розслідування.
- <https://nabu.gov.ua> – Національне антикорупційного бюро України.
- <https://www.mon.gov.ua> – Міністерство освіти і науки України.
- <https://www.president.gov.ua> – Президент України.
- <https://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України.
- <https://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень
- <https://www.echr.coe.int/echr> – Європейський суд з прав людини.
- <https://www.hniise.gov.ua>. – Національний науковий центр «Інститут судових експертиз імені засл. проф. М. С. Бокаріуса».
- <https://rase.minjust.gov.ua>. – Реєстр атестованих судових експертів.
- <https://rmpse.minjust.gov.ua>. – Реєстр методик проведення судових експертиз.
- <https://ndekc.kh.ua>. – Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України.
- <https://enfsi.eu> – Association of Firearms and Tool Mark Examiners (Європейська мережа інститутів судових наук).
- <https://afte.org> – (AFTE) - European Network of Forensic Science Institutes.
- <https://intelekt.org.ua>. – Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності.

<https://kndise.gov.ua> – Київський науково-дослідний інститут судових експертиз.
<https://dndekc.mvs.gov.ua/>. – Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України.

**В.о. завідувача кафедри кримінального
процесу та криміналістики**

Віталій ЮРЧИШИН